

ATEISME: ELS DRETS HUMANS CONTRA EL DECÀLEG

Un dels arguments clàssics de les tesis atees i laïcistes és el que oposa els Drets humans a la llei que neix del Decàleg. La modernitat resulta incomprendible sense la prouja d'alliberar-se de la tutela divina i de construir una moral sense sacralitat. La moralitat autònoma seria així una conseqüència derivada dels Drets de l'home i, de manera molt especial, del pròleg a la Declaració d'Independència nord-americana quan reivindica el dret de cadascú a cercar la seva pròpia felicitat pels seus propis mitjans en oposició a l'heteronomia de la llei mosaica.

En la tradició materialista s'ha insistit molt en què a partir de les revolucions liberals la vella llei jueva i cristiana queda superada pel drets humans que són, també, de caràcter universal i més adients a la naturalesa real del desig humà. Slavoj Žižek ha reprès a 'The Fragile Absolute', les tesis, que en aquest sentit, ja van reivindicar els radicalsocialistes del segle 19, quan presentaven el fet d'estimar-se un mateix (i construir hospitals) com una alternativa humanista i compassiva al fet d'estimar Déu (i construir esglésies).

Esquematzant-ho molt podem dir que la modernitat ha procedit a una impugnació, conceptual i pràctica al mateix temps, del vell món mental basat en els drets divins i en el Decàleg. No és només que la modernitat 'desobeeixi' el Decàleg; és que simplement, el seu model cultural es basa en l'autonomia i, per tant, ignora o prescindeix de la noció mateixa de 'manament diví' que es torna incomprendible. El «dret a la vida privada», per exemple, inclou implícitament una crítica, o una superació, de la prohibició de l'adulteri i de la prohibició de cometre actes impurs. Per a la modernitat, desitjar la muller del proïsme (o cometre 'actes impúdics') és senzillament una decisió de l'àmbit privat del qual ningú no n'ha de fer res en públic. El «dret de premsa i impremta», per la seva banda, implícitament significa que es reconeix el dret a mentir (o si es vol dir més suau a 'donar la pròpia versió' dels fets) per sobre de l'objectivitat. Reivindicar la llibertat religiosa no significa altra cosa sinó que es permet adorar 'falsos déus' sense que passi res.

D'altra banda, en la pràctica de les societats liberals, no hi ha dret a la propietat privada sense el dret a explotar els altres —que posa en crisi el bíblic «no robaràs». I com és obvi, atorgar a l'Estat el dret de vida i de mort s'enfronta a l'estricta «no mataràs». Per voltes que hi donéssim, el model dels drets humans i el model dels drets divins resulta, senzillament, incompatible. Des de la posició atea, els Drets humans no són tan sols una superació dels drets divins, sinó la seva negació efectiva.

També Peter Singer ha proposat al seu text clàssic 'Repensar la vida i la mort' (edició original, 1996), la reescriptura de cinc manaments de la vella llei mosaica, d'una manera que, molt en resum, es pot enunciar així:

* El primer manament de la llei antiga seria, així, 'tractar tota vida humana amb un valor igual'; el nou manament, en canvi, proposa: 'reconeix que el valor de la vida humana pot variar'.

* El segon manament antic deia: 'no destrueixis una vida humana innocent'; el nou manament, en canvi, proposa: 'sigues responsable de les conseqüències de les teves decisions'.

* El tercer manament antic demanava 'no et suïcidis i impedeix als altres de fer-ho'; el nou manament, en canvi, proposa: 'respecta el desig d'una persona tan si vol viure com si vol morir'.

* El quart manament antic exigia: 'creixeu i multipliqueu-vos'; el nou manament, en canvi, proposa: 'deixa néixer els infants només si són desitjats'.

* El cinquè manament antic obligava: 'considera tota vida humana com a més valuosa que qualsevulla vida no humana'; el nou manament, en canvi, proposa: 'no discriminis basant-te en l'espècie'.

Òbviament, aquests manaments no s'escriuen en pedra —Singer ha escrit que és del tot contrari a gravar en pedra qualsevol manament—, però qualsevol debat sobre la significació de l'ateisme en la cultura moderna he de prendre's seriosament la tasca de rebatre conceptualment la tesi de l'autonomia moral —un repte quasi insensat—, perquè sense la impugnació del model moral de l'autonomia, que emana de la revolució americana, no hi ha espai per a una concepció creient de la modernitat.